

Szerkesztői iroda

és kiadóhivatal:

Ily. Cirner Jozsefnél
Magyar-utca 2. sz. a.,
hova ugy a lapszelle-
mi részlet illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és hirde-
tesek bérmentesen
küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik
minden vasárnap.

KÖZÉRDEK

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Előfizetési feltételek:

helyben hazhoz hord-
va vagy vidékre pos-
tan küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt

Hirdetések díja:

□ ezertiméterenként
3 kr. Kereskedők és
gyárosok külön ár-
kedvezményben ré-
szesülnek. Bélyegdi j
30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

Papi értekezés N.-Enyeden.

A nagyenyedi ref. egyházm. papsága f. hó 3-án értekezletet tartott, hogy megállapodásra jusson az egyházpolitikai törvények életbeléptetése következtében követendő egyöntetű eljárás felől. Az értekezlet csekély módosítással magáévá tette Ujváry István m.-ludasi lelkész következő javaslatát:

Az 1894. évi 31. 32. és 33. törvénycikkek életbeléptetése jelentékenyen átalakította azon viszonyt, melyben eddig hűveinkkel szemben állottunk, s aligha van ez idő szerinti fontosabb kötelességünk, mint az, hogy a változott viszonyok közt fölkeressük azon utat és módot, mely továbbra is biztosítsa számunkra azon vallás-erkölcsi befolyást hűveink családi életének mozzanataiban, melyet eddig biztosított számunkra az, hogy a családi élet eseményei egy jogi, mint vallás-erkölcsi szempontból a lelkeszi gondoskodás tárgyát képezték. Harmadnapja már megszünt jogunk a jogi elbíráláshoz, de annál parancsolóbban lép fel velünk szemben a vallás-erkölcsi érdekből származó kötelesség.

Kezdetől óta nem tartoztam azok közé, kik ujjongással üdvözölték a mélyreható reformot s ma is tartok a káros visszahatástól, melyet, legalább egyelőre, a reform-törvények kétségkívül fel fognak idézni a mi egyházi életünkben is; de mert a mi reformált par excellence magyar egyházunk nem tekintheti — mint a multban sem tekintette — fel-

adatának szembeállani a nemzeti állam-élet kifejlődését célzó törvényes intézkedésekkel, egyfelől ennek megkönnyítése, másfelől a vallás-erkölcsi érdekekből káros visszahatás megelőzése, s ha a visszahatás mégis fellépne, annak orvoslása kétszeres, sőt százsoros kötelességünké teszi, hogy lelkipásztori közreműködésünket a változott viszonyok közé úgy igyekezzünk beilleszteni, hogy érvényre emelkedvén az állam jogai, épségben megőrizzük azon vallás-erkölcsi érdekeket, melyeknek mint lelkészek letéteményesei, öröklői vagyunk.

Kétségkívül ezen hazafiasan valóságos gondolat vezetett mindazon tiszteletré méltó egyéneket, kik a reform-törvények életbeléptetése után a lelkészekre váró teendők felől a nyilvánosság előtt eszmecsere folytattak, s különböző, nem egyszer ellentétes tanácsot nyújtottak a gyakorlati lelkészek számára. Csiky Lajos, Révész Kálmán, Mitrovich Gyula e nemű tanulmányaira, a miskolczi püspöki konferencia munkálatára hívom fel mint ilyenekre különösen lelkésztársaim figyelmét, mint amelyek az egész kérdést egységes discussio tárgyává teszik. Egyes kérdésekről a protestáns egyház mindenik irodalmi organumában jelentek meg többkevesebb gyakorlati jelentőséggel bíró vélekedések, mint a mi közlönyünkben is Német Sándor és Lajos János kétségkívül mindnyájunk által olvasott vonatkozó cikkei. A mennyiben módomban állott, s a megbízatá-

som veteletől számított idő rövidsége engedte, igyekeztem a fölmerült véleményekkel megismerkedni és azokból önálló véleményt alkotni követendő magunktartásról. Tájékoztató ismertetésben a törvények és utasítások §-ait a maguk helyén idézni fogom; a fölmerült véleményekből általam is helyeselt részletekre rá fogok mutatni.

Házasság-kötés körüli eljárás.

A jó munkához igyekezem hasonlítani, midőn a legnagyobb horderejű reform-munkát, „a házassági jogról” szóló 31. t.-cz.-et veszem első sorban tárgyalás alá. A törvény rendelkezései és a vegrehajtásra vonatkozó utasítások sokkal ismeretesebbek mindnyájunk előtt, semhogy azoknak aprólékos ismertetését szükségesnek tartanám. Azonban azt magam is hangsúlyozom, hogy a törvény és utasítások komoly, beható tanulmányozását felette szükségesnek tartom, mert megbízható tanácsesal és utasítással hűveinknek csak úgy szolgálhatunk a házassági ügyekben, ha magunknak kellő tevékenységet szerzünk, erre pedig nagy súlyt kell fektetnünk, mert ez lesz legerősebb biztosítéka annak, hogy hűveink a polgári kötés előtt tanácsunkat igénybe vegyék, utána pedig keressék az egyház áldását is. A törvény 149. §. „a házasságkötésre vonatkozó vallási kötelességeket érintetlen hagyja”, az utasítás 10. §-a pedig arra utasítja az anyakönyvvezetőket, hogy kerüljenek minden

TÁRCZA.

Fosztóka.

A héjas tengeri ott vár az udvaron.
No, ennél a háznál lesz is ma vigalom!
Sütnek, főznek rajta, bort is ütnek esapra.
„Ide, ide lány és legény! Bűből, gondból dalra kelvén,
Munkára fel, rajta!”

Jönnék a legények, deli, karesu lányok,
Piros-pozsgás, vidám asszony, jó néne les rájuk.
Mindenkiket szépen, megcsokolja képen,
Édesgeti, leülteti, itatgatja, etetgeti
Kedvvel, hevenyében.

„Szép csillagom, lányom, édes boldogságom,
Ott dalol egy csinos gyerek, ülj mellé; hadd látom!
Ejnye, ejnye, lelkem, mit szégyelni ebben?
Szép anyánk is csak úgy szokta, mégse volt a világ rossza;
Tedd csak úgy szerelmem!”

Piros csót lel egyik, duggatja nagy félve;
Olyan piros, olyan szép az, mint akár a vére.
Van is öröm rája, ugy édesül szája:
„Nem kell ám azt elhajtani, valami szép lány váltja ki,
Tiz pár csók az ára.”

Kiperdül a zajra maga is a gazda,
Csintalanul, ingerlőn a vonakodót adja:
„No csak, no csak nézze, hiszen más se kéne!
Ne is kérje, nem is adom, ahol ennyi sok nép vagyon,
Csókom a legényre.”

Erre aztán nyomban tüzel, a csók ott van.
Közbe gyül a oziányserég, a kedély fellobban;
Minden tánczra vágyik, pár pár után válik.
Gyönyörűen ölelkezve, a frissét megkettőzve
Járják virradtáig.

Dura Máté.

Göröngyös uton.

Giza szöke volt, Ilonka barna.

Az egyiknek szeméből mintha a csillagos ég mosolygott volna ki szeliden, lemondólag, bánatosan, míg a másiknak feketeségében a lázas vágy, a mámoros szenvedély ragyogott szilaj féktelenséggel.

Senki sem mondotta volna, hogy testvérek.

Giza mély szerelemmel, rendíthetetlen bizalommal csüngött a férjén, azon az egyszerű, feketekabátos hivatalnokon, a ki reggeltől napestig másolta a szürke aktákat, türte a főnök ur szeszélyét, hogy megszerezze a mindennapi kenyeret és hogy kiérdemelje feleségétől azt a szíves köszöntést, mely ott várta minden hazajövetelekor a kis kapuban, a vad-szölös tornác alatt.

Ilonka, ő egészen más volt.

Mikor néha meglátta, hogy testvére a nyakába borul az urának, egészen indulatosan mondta:

— Ugyan mit szerethettek egymáson, talán a szegénységet? Bizony jobb volna, ha

— Ilonka!

— Azt akarod, ugy-e, hogy hallgassak, hogy ne szóljak semmit, hogy nézzem a boldogságokat, mert ha nem, hát elkergettek a háztól, ahol csak megtörtök kíméletből és szánalomból?

Hirtelen felkaczagott.

— Oh Istenem, milyen furcsa is az, mikor egy szegény irnok sajnálkozik az emberen!

A nénje, a szelid lelkületű Giza, ilyenkor oda ment hozzá, megsimogatta, megcsokolta, s még ő kérte, hogy ne haragudjék, hiszen szeretik őt mindnyájan s gondját viselik, mint ahogy ezt megfogadta anyjának a halálos ágyon.

— Lásd, egyedüli testvérem vagy — szólott ilyenkor hozzá — s ugy szeretnélek már téged is boldognak látni.

Ilonka szép, csattanó piros ajkait durezán elvonta.

— No hiszen mondhatom, gyönyörű boldogság ez a tiétek. Az urad napestig irkál, te ott görnyedsz a varrógép mellett, de azért ha valahová menni kell, akkor nem lehet, mert nincs ez sem, nincs az sem, hiányzik ez is, hiányzik az is, kevés a pénz . . .

— Ilonka! — szóltak ketten is egyszerre.

Giza is megígérte, meg az ura is, hogy elmennek hát a dalárda báljára, hadd teljék kedve, mulasson tetszése szerint.

Milyen aranyos kedve támadt erre a kijelentésre!

Megcsokolta a nénjét, megölelte a sógorát, a szegény, kopott kabátos irnokot, aki futott, nyargalászott, pénzt kölcsönzött, hogy teljen rüssre, moirre, hogy szép legyen az Ilonka s ne nézzék ki a gazdagabbak őket a bálból a nincsenség miatt.

olyan cselekvést, mely azon föltevésre szolgáltatna alapot, hogy a polgári kötés a házasság feleket vallási kötelemeik alól feloldja, sőt figyelmeztetnie kell a feleket, hogy a polgári kötéssel még nem tettek eleget vallási kötelemeiknek. Tehát már a törvény eléggé akarja biztosítani az egyház szabad ténykedését, de az csak írott malaszt lesz, ha mi lelkesek kellő ellenőrzést nem fordítunk arra, hogy egyfelől a törvény meg is tartassék, másfelől pedig arra, hogy hivatásunk lelki szükségnek tekintsek az egyházi áldás keresését. Itt táruul fel előttünk pasztorális hivatásunknak tágas mezejé, melyen fokozott mértékben, a pasztorális prudencia teljességével és nem lankadó buzgósággal kell munkálkodnunk, hogy magas rendű célunkat elérhessük. A kérdésnek ezen ága sokkal terjedelmesebb, sem hogy annak részletes tárgyalásába ezen egyszerű ismertetés keretében beleboesátkozhatnánk. Talán más alkalommal, ha Isten életünknek kedvez!

Az állami anyakönyvekről szóló törvény 625. §-a, illetőleg az utasítás 75. §-a a polgári tisztviselő köteleességévé teszi, hogy a házasság megkötéséről szóló tanusítványt azonnal díjmentesen kiszolgáltassák a házasság feleknek. Ez az az okmány, melyet a vallási szertartás kiszolgáltatása előtt a házasság felektől be kell vennünk, mert a házassági jogról szóló törvény 123. §-a szerint azon lelkész, aki ezen tanusítvány felmutatása nélkül teljesíti az egyházi szertartást, első ízben 1000 koronáig, ismétlés esetén két hónapig terjedhető fogsággal és 1000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő cselekményt követ el, sőt ha utóbb kiderül, hogy ámbár a tanusítvány felmutatva nem lett, de a polgári kötés előbb megtörtént, még akkor is 300 koronáig terjedhető pénzbírság sújtja a lelkészt. (Nagyon börtünkbe járó dolog!) Kivétel csak azon egy eset képez, ha az egyházi összejövetel az egyik félnek közel halállal fenyegető betegségében történt, akkor is szigorúan megtartandó a XXXI. t.-cz. 36. §-ának és az utasítás 56. §-ának rendelkezése, melyek szerint mindketten házasság felek ki kell

jelentenie, hogy legjobb tudomásuk szerint köztük házassági akadály nem forog fenn. (Miskolci püspöki konferencia). Ezen tanusítvány kiszolgáltatásáig terjed a polgári tisztviselő működése s ez képezi előfeltételét az egyházi szertartás kiszolgáltatásának.

(Folytatása következik.)

A községi jegyzők országos gyűlése.

Akinek csak némi sejtelme van, hogy a községi jegyzők minő fontos szerepet játszanak Magyarországon közigazgatásában, annak lehetetlen jóleső figyelemmel nem szemlélnie azon törekvéseket, amelyek a jegyzői kar kebelében látunk azért, hogy nagy hivatásukat mentől méltóbban tölthessék be.

Tudjuk, hogy milyen terhes a községi jegyzői hivatal. A sok törvényt s a tömérdek rendeletet tulajdonképpen legnagyobb részben a községi jegyzők hajtják végre. Ők érintkeznek legközvetlenebbül a néppel s nekik kell gondoskodniuk arról, hogy a közigazgatás egyetlen ágán se akadjon fel a munka.

Eddigi sok jelentős teendőikhez most újabbak is járultak, mert a most kinevezett közel ötezer anyakönyvvezető töltyomó nagy része a községi jegyzőkből kerül ki. Ismét terhes munkával rótták meg őket az állam s csak a jövő fogja megmutatni, hogy vajjon ezen újabb kövételmenyeknek képesek lesznek-e megfelelni?

Bármi legyen is az eredmény, az az egy bizonyos, hogy a községi jegyzői intézményt gyökeresen át kell alakítani s megadni minden módot, hogy feladatuknak megfelelhessenek. Mert kellően minősített, megfelelő díjazásban részesülő és a szolgálati szabályzat által megállapított körben lehetőleg független jegyzők nélkül soha sem lesz nálunk egészséges és jó közigazgatás.

Pedig ma nem lehetünk megelégedve

azon minősítéssel, amivel a jegyzőnek rendelkeznie kell.

Belátták ezt kormányaink is, de az oly sokszor megígért községi jegyzői, vagy közigazgatási tanfolyamok mind- eddig nem tudták megvalósulni. Minden megye területén más jegyzői vizsga. És a bizottság egybeállítása olyan, hogy a megyei klikk, vagy a főispán akarata, nem pedig a jelölt tudása határozzák meg a vizsga eredményét.

Már pedig szükség van arra, hogy a községi jegyző mentől alaposabban képzett egyén legyen úgy elméletileg, valamint gyakorlatilag is. Hiszen számos községben a községi jegyző az egyedüli ember, aki a népek fölvilágosítást tud nyújtani s aki képviseli az értelmiséget egyedül s kizárólag.

Persze a minősítésnek, alapos képzettségnek megfelelő díjazásra is igény tarthatnak a községi jegyzők.

Jól tudjuk, hogy hazánk egyes részein egész tisztességesen vannak javadalmazva a községi jegyzők.

Említhetnék olyan helyzetet is, ahol ez a javadalmazás fényes; oly bő, hogy erősen meghaladja azt a mértéket, amelyet elérhet egy községi jegyző.

De viszont igen-igen sok helyet említhetnék, ahol a községi jegyző bizonybizonnyal nem találja meg fáradozásai méltó és megérdemelt jutalmát, hanem szűkölködni és nyomorogni kénytelen. Az ilyen persze nem állhat hivatása magaslatán s szenved a nép a rossz közigazgatás miatt.

Szükséges a községi jegyzői állásnak olyan szervezése, hogy a jegyző ne legyen kényszeríthető pusztán kertes-szolgálatokra; más részről azonban lehetetlenne legyen téve, hogy némely jegyző kertes-szolgálati érdemeiért zsarolja a népet, erőszakoskodjék, s magának jogtalan előnyöket szerezzen, amint sok fővárosi lap hozott fel eseteket egyes magyarországi megyékből.

Jól esik látnunk, hogy a jegyzői kar nem csupán saját érdekeit tartja szem előtt, hanem bőszes tapasztalatait akarja érvényesíteni arra nézve, hogy a magyar közigazgatás súlyos hibái mentől előbb és minél alaposabban orvosoltassanak.

Éppen ezért örömmel üdvözöljük őket nemes, hazafias munkálkodásaikban s törekvéseikhez a legteljesebb sikert kívánjuk, mert a rossz közigazgatás megjavulása, hazánk kimondhatatlan előnye, nagyban hozzá van fűzve az ő működésükhöz is.

A biztosítási ügy rendezése.

(B.H.) Ma már, midőn Magyarország közönsége csupán az életbiztosításból kifolyólag mintegy 300 millió forintig van érdekelve a biztosító társaságoknál, lehetetlen nem kérdeznünk: vajjon e horribilis kincs felhalmozásának alapja minden tekintetben elég szilárd-e?

Semmi kétség az iránt, hogy a hazánkban működő biztosító társaságok elég reális alapon szervezkedtek s hogy teljes garanciát nyújtanak egy pénzügyi, mint kulanczia tekintetében; de az üzletszerzés mizériái és a mozgó ügynökök immorális tulkapásai nemcsak a közönség megkárosítására, hanem a biztosító társaságok tekintélye és renoméjának aláadására is legalkalmasabbak. A társaságok maguk is igen gyakran azon sajná-

Szép is volt.

Keresztszegi Dezső, a szemérmes uradalom birtokosa, mindig csak vele táncolt, négyest, keringőt, ismétlődő csárdást s szünetek alatt folyvást sugdosott a fülébe, amiól kipirult a szép leány arca s még fényesebben villogtak szemei.

Egészen feltűnt viselkedésük.

Az éltebb asszonyok összedugták a fejüket s félszettel a sétáló párra sandítva, titokzatosan suttoztak, de úgy, hogy a mellettük ülő szegény íróné is meghallhatta beszédüket.

— Kicsoda az a leány Keresztszegivel? — kérdezte az alispánné az egyik asszonytól.

— Kicsoda? . . . Hát a . . . valami szegény, árva leány; csodálkozom, hogy a zt is meghívták ide!

Gizának szelíden szép arcát elöntötte a vér s hirtelen felugorva, oda lépett testvérehez és megragadta annak kezét.

— Haza megyünk, Ilonka, mert ez a hely tovább nem nekünk való.

— Haza? most? ilyen korán?

— Egy pillanatig sem időzünk ebben a teremben. Nem érzed, hogy fojt téged ez a légkör, hogy megszálja a szíved, az agyad, a véred ez a morajszerű zugás?

— Nem, nem, semmit sem érzek, maradatok ti is!

A cigány keringőt játszott.

Keresztszegi Dezső átölelte a szép leány derekát s azután táncoltak bódultan, mámorosan, egymásra borulva, hogy Ilonka észre sem vette, mikor az izgatott ember összecsokolta hóféhér vállait s hirt, csalogatta magával, hogy menjenek s keressék együtt a boldogságot.

Csak Giza látott mindent.

Az a csók és azok a beszédek az ő lelkét égették s gyors elhatározással a táncolók között teremvén, kézen ragadta testvérét, s vonta ki az éjbe, végig az utcákon, egészen hazáig s ott halványan, könnyes arccal elébe állván, a szemébe dobta:

— Meggyaláztad becsületes szegénységünket! . . .

Ilonka egyet vont a vállán s csak azt felelte:

— Nos azért ugyan kár volt haza hívnod!

Másnap aztán eltűnt a lakásról. Mondják, hogy egy darabig a fővárosban lakott, ahol Keresztszegi körülvette fényes, aranyos pompával, majd lekerült a vidékre s ott élte világát.

Utóljára egy kávéház füstös emelvényén látták.

Onnan nyoma veszett, hogy még megszíratni sem tudja őt senki.

Bibó Lajos.

latos tapasztalatra ébredtek, hogy a mozgó ügynököknek derűre-borúra való alkalmazása éppenséggel nem mondható szerencsés, de még kevésbé hasznot hozó eszmének, a mennyiben még folyton napirenden vannak ama visszaélések, amelyeket a mozgó ügynökök előleg felvétele által elkövetnek, a nélkül, hogy ellenszolgálatot tenni még csak meg is kíséreltek volna.

Legnagyobb baj, hogy a biztosító társaságok éppenséggel nem válogatják meg embereiket, sőt igen gyakori eset, hogy az aquizitorok nemcsak hogy nincsenek tisztában az általuk képviselt társaság intenczióival, hanem fogalommal sem bírnak feladatuk fontosságáról; de nem ritka eset az sem, hogy az ilyen elemekből szervezett aquizitori csapat egyik része a büntető-törvény súlyos következményeivel is megbarátkozott már.

Hogy ilyen előzmények után némely aquizitor urak részben tájékozatlanság, az ügynek nem ismerése, részben céltudatos, lelkiismeretlen eljárásuk által a közönséget félrevezetik, illetve megkárosítják, nincs azon mit csodálkozni.

Mert ne áltassuk magunkat azzal, hogy olvasni a biztosítási kötvényt azonos a feltételek megértésével. Távolról sem! A biztosítás sokféle módozatait és feltételek szövegezését a laikus embernek — hogy tisztán lásson — valóságos tanulmány tárgyává kellene tennie, melyhez azonban sem kedve, sem ideje. A tény az, hogy a kötvény beváltatik, asztal-fiókba tétetik, a díj fizetés évről-évre pontosan eszközöltetik és évek múlva kitérnek, hogy a biztosítási kötvény tulajdonképpen nem is a megbeszélte modalitások mellett lett kiállítva.

Ezen visszás állapotokon segíteni kell. Azon embereknek, kik megbíznak a nemzet vagyónának millióit összehordani a biztosító társaságok vas-szekrényeibe, hogy ottan gyümölcsöztetve, 20—30 év múlva a jögtődöknek visszafizetessék, megbízható és kipróbált becsületességű embereknek kell lenniök.

A mozgó ügynöki intézményt tehát rendezni kell. Rendezni oly formán, hogy a biztosító társaságok ügynökeik eljárásáért felelőssé teendők, mert csak ebben az esetben fog a közönség bizalma megnyilatkozni a biztosító társaságok iránt.

A biztosító társaságok feladata megválasztani embereiket, mert ha maga a társaság nem találja elvállalhatóknak alkalmazottaikért a teljes szavatosságot; hogyan lehetne a közönség bizalommal ezen alkalmazottaik iránt, kiknek utóvégre minden eszköz felhasználásával üzletet kell csinálniok, nehogy existenciájuk bizonytalanná váljék?

Jogos kérdések.

Nem vagyunk kétségben a felől, hogy közoktatási kérdéseket a magyar sajtóban behatóan tárgyalni, ez idő szerint legalább, nem valami nyereséges vállalat. Hisz nálunk annyira álmós szokott lenni e fajta közleményekkel szemben a közvéleménynek napi sajtóinkban lüktető része, hogy az ilyenü kísérletek alig bíztatnak több eredménnyel, mint az a kedélyes foglalkozás, mely borsószemeknek függélyes falon való megrögzítésével tölti az időt.

No, de mindegy, tegyük próbát újra.

Ha száz borsószem közül mind a száz lehull is, a fal mégis csak kopik valamiképp vele és ez már magában véve

némi kis nyereség. Ezt a falat: a tágasabb értelemben vett közvéleménynek az iskolai és tanügyi kérdések iránt rendszerint tanúsítani szokott közönyösségét, addig kell ostromolni, míg helyből ki nem mozdul, míg le nem omlik teljesen. Mig ez meg nem történik és szerepvívó körökben is folyvást tarthatja magát az az avatag genrizsagu felfogás, hogy az iskola csak olyan ötödik kerék az állam szekereiben: addig ott lehet a mi ügynevezett „nagyhatalmi állásunk”; fitogtathatjuk kulturánkat még nagyobb hangon, mint eddig; beszélhetünk, irhatunk liberálizmusról akár méterszámra, dicsekedhetünk alkotmányosságunkkal ország-világszerte: mind ez nem fog bennünket tartósan megmenteni, mert Magyarországból nem lesz magyar ország a szó igaz értelmében mindaddig, míg az iskolát, a tanügyet fontosságához mérten, komolyan nem méltányolja, érdeme szerint meg nem becsüli.

A nyugat művelt nemzetei rég megbizonyosodtak már arról, hogy az állam biztonságának legszilárdabb tényezője maga az iskola s hogy ennél fogva a közoktatás ügye elsőrendű közügy, melyet féltékenyen ellenőrizni nemcsak minden polgárnak elvitázhatlan joga, de legszorosabb kötelessége. Ez a jog- és kötelességérzet ott mintegy vérebe megy át a polgároknak s megteremtette náluk azt a nemes önértetet, melyet csak az önsorsuk felett saját erejükkel rendelkező nemzeteknek adhat meg a gondviselés.

Van-e minálunk, hogy úgy szóljunk: tanügyi közvélemény? Más szavakkal: áthatotta-e már társadalmunkat a tanügyi kérdések iránt való érdeklődés annyira, hogy e kérdéseket ne csak a szaklapok, de a napi sajtó hasábjain is folyvást figyelemmel kísérsni, felszínen tartani tudná és akarná? Átérezte-e már nálunk a társadalom, hogy nemzeti fennmaradásunk legbiztosabb zálogát — az iskolában kell keresnie? A magyar választó polgárságnak nem hány század, de hány ezred része törődik a tanügyi munkáin kívül választások idején azzal, hogy képviselőjelöltje hogyan gondolkozik az iskola, általában a közoktatás kérdéseiről? A felekezeti és községi iskolaszékeknek ugyan hány százaléka az ebben az országban, mely letett esküjéhez híven, kifogástalanul s valódi szakértelemmel teljesíti ebben kötelességét? Bizony jó, hogy erről nem készül statisztikánk, nem kell legalább pirulnunk a számok hatalma előtt.

De maguk az állami gondnokságok, a tanfelügyelőségek, a mindentéle igazgató, kormányzó, felügyelő és tudja isten hányféle tanácsok, választmányok és bizottságok, a sokféle igazgató- és főigazgatók, felügyelőségek stb. vajjon megfelelnek-e mindenben feladatuknak a rájuk bízott fontos érdekek lelkiismeretes istápolásával? Vajha úgy lenne, igazán! És azután közoktatásügyünk kormányzó hatósága, maga a közoktatásügyi miniszterium eddigi egész szervezete, működése, személyzetének főben és tagokban az értelem, a rátermettség szempontjából való mérlegelése és ami legfontosabb: e tárczáknak más tárczákhöz képest a mostohaságig menő sovány

javalmazása nem adott-e okot a kiégyezés óta folytonos panaszra, keserű elégtelenségre?

Hát vajjon a tanügy közvetlen munkásaiban, a nép-, közép- és főiskolai tanerők tekintélyes seregében megvolt-e mindenkor és megvan-e ma is kellő arányokban a lelkesedésnek, a valódi hivatásnak az a foka, az a mérve, amely nélkül a tanító és a tanár olyan, amilyen hivatalnokoknak ugyan bevalhatik, de tanító és nevelő a szó igaz értelmében sohasem lehet? Csak tegyük szívünkre a kezünket, uraim, s úgy feleljünk erre.

És végül megadtuk-e már mindenütt a nép- és középiskola munkásainak azt a nélkülözhetetlen anyagi biztosítékot, melyet úgy hívnak, hogy: tisztességes kenyér? s amely nélkül üres szóvá lesz szánkban az ige, mert meghal maga a Herkules is, ha enni nem adnak neki.

Bizony, bizony ne próbáljunk e kérdéssel szemben valami nagyon mosakodni, mert itt a mosakodás nem lesz egyéb, mint a legkeményebb önvád.

De ne folytassuk most tovább ez önkérdézősködést. Elég abból ezuttal ennyi.

A mondottakból, úgy hisszük, bőven kitérnek, hogy a közoktatásügy minálunk még nagyon messze van attól, hogy a nemzet minden rétegét áthatva, egy valódi művelt, modern állam keretében irányadólag éreztethesse államfentartó erejét s más szerencsésebb államokéval a versenyt sikerrel kiállhassa. De hogy ne legyen oly messze s versenyképesége tovább fokozódjék, ez egészen rajtunk áll, teljesen fölünk függ.

Kétségkívül sok, nagyon sok a mi bajunk ezen a téren is. De mindezt ne aggasszon. Csak keressük a bajok forrását ott, ahol kell, és ha megtaláltuk, ne ijedjünk vissza a gyógyszerőtől, ha keserű, ha drága is.

A pálinka.

(B. H.) Szomorú igazság, hogy Oroszországon kívül egy államban sincs úgy elterjedve az alkohol élvezete, mint nálunk Magyarországon. Leginkább a föld népe hajlik ez átkos szenvedély felé. A földművelő inkább napokig megfosztja magát az ételtől, de pálinkájának, ha török-szakad, lenni kell. És e megrögzött szokás századok óta tartja magát és rontja a nép egészségét, családi életét. — Ugy van, a családi életet is, mert a pálinka egész a csecsemőig egyaránt mértelyez minden családtagot.

Pálinkás kenyeret adnak a csecsemőnek, hogy sirását elhallgattassák: pálinkás kenyeret kap az otthon maradt, sőt az iskolába járó fiú is. A nő és férfi pláne nem bír, nem tud dolgozni, ha reggel, délben és este egyet nem huz a pálinkás csutorából.

Ezt az életlő rákfenét törvényen kell megrendszabályozni. A szeszfőzést kell tehát korlátozni. Igaz, hogy ezzel az állam károsul, de amit veszít a vámon, megnyeri a réven; mert ha jövedelmében veszít is, de nyer emberi egészségben és életben. Ez pedig többet ér minden vagyonnál. Nem frázis az, hogy népünk satnyul, mert már a földművelő osztály között is több a csenevész ember, mint az ép, katonának való.

A szabadság országában Amerikában már közel egy század óta a temperence-törvény uralkodik. Ott egész szekták uralkodnak, melyeknek főfeladatuk a tagokat, sőt a tár-

sadalmat megóvni a szesz italok élvezésétől. És ezt nem törvény útján, de a nemes tettek példája által erik el. Humánus gondolat.

Igaz, hogy ezek a temperene-egyletek néha elragadtatják magukat. Cleweland Crovert, a köztársaság elnökének nejét, nyilvánosan megfeddtek, mivel egyik estélyen pezsgőt szolgáltatott vendégeinek. Ez kissé nevetséges.

A temperene-törvény folytán jött létre hogy vásár- és ünnepnapokon nemesak a boltok, de a sör- és bormérések is zárva tartanak. Szombaton esti 12 órakor minden szeszáruló üzletnek becsukva lennie és csak másnap hajnali 5 órakor szabad ismét megnyitni.

A törvény teljes szigorával sújtják azt a bor- és sörmérő-tulajdonost, ki ez ellen a legkisebb tekintetben vét. Sőt még arra is figyelnek, hogy az udvaron át se mérhessék italaikat.

De a legezelszerűbben hajtják vegre a temperene-törvényeket Philadelphiában. Ott hetköznapokon sem adnak gyermeknek, vagy ifjunak semmi-nemű italt, ha atyjától, gyámjától erre engedélyt nem hoz. Sőt még a dohányos boltokban is őrizkednek pelyhes állu ifjaknak árukat szolgáltatni.

A tanulság ebből az, hogy a mértékleteségi törvényt már a gyermekekkel szemben gyakorolják, meg pedig tisztességes uton-módon.

Nálunk Magyarországon is égető szükségnek bizonyult a szesz italok kimerését hasonló módon korlátozni. Szomorú példák igazolják a pálinka romboló hatását. Ez égető kérdés megoldása előtt nem lehet többé elzárkózni, mert a hazának egészséges, munkakepes népre s katona-edzett fiakra van szüksége.

Fővárosi levél.

Budapest, okt. 3.

Megnyiták a Sándor-utcai nagy kapuk. Szemben a muzeum vasrácsán ismét megsokkottak lesznek azok a fehér plakátok, melyek a képviselőházi üléseket közlik.

A fiatal diákok, jogászok már most is tömegesen lepik el a karzatot, noha még most érdekes ülésekről szó sem lehet. E mellett bizonyít az is, hogy a mi fiatal leánykánk — kik tudvalevőleg szintén szeretik az érdekes üléseket — inkább beszélnek a belvárosba s végig gusztálják a legújabb párisi modelleket.

A női divattermek itt gombamódra szaporodnak s óriási konkurrencziát fejtenek ki egymással szemben. De ez csak emeli a mi szép Budapestünket s igazi világvárosiaságot kölcsönöz neki.

A Kossuth-utczában egy női divatkereskedő óriási kirakatját halastóvá változtatta s abba ladikban ülő viaszbábukat helyezték el. Ezt látva, a másik egy életnagyságu kitömött paripán lovagló nőt állított ki. A harmadik óriási léggömböt, a negyedik hintát s ha így megy, nemsokára akad olyan is, aki valami hosszufülű csacsival fogja a járókelő közönség figyelmét magára vonni.

Hát bizony reklam dolgában kezdjük elérni az angolokat. Vasárnap délután a löverseny-tér bejárata előtt nagy neptömeg közepette egy rémitő jalkiáltással hanyatt vágódott egy roppant nagy hasu uri ember. Mikor a nép körülötte összecsoportosult: hirtelen nagyot ütött a hasára, mely felpattant s abból a közönség roppant ámulatára csupa ilyen apró cédula hullott szerte-széjjel:

„A Grauer Miksa által 1852-ben alapított likőr-, rum- és eczetgyár (Budapest, Kérepesi ut 45—47. sz.) jelenlegi tulajdonosa, Grauer Vilmos dr. megkapta a cs. és kir. udvari szálitói czímet, melylyel már az alapítót is kitüntették.“

De ez még csak hagyján! A millenniumra valami élelmes vállalkozó meztelen szerecseneket akar sétáltatni a főváros közutain, melyeknek hátára krétával lennének felírva a reklamsorok. Ez nem is olyan rossz idea! Nem lenne például érdekes, ha a főváros nevesebb utain végig sétalna egy fekete szerecsen, hátán ilyen sorokkal:

„Legkitünőbb szépítő szer a „Venus“-féle arczkenőcs. Kapható minden pipere-üzletben.“

Hja, nálunk mindenre adnak engedélyt. Sőt egy idő óta a híres gellérthegyi boszorkányok ismét feltámadtak s atlovagolnak sepronyélen a városligetbe. Ez nem viccz. — komoly valóság. Könyves Kálmán kijelentette azt, hogy boszorkányok ninesenek, mi — fájdalom — nem vagyunk abban a szerencsés helyzetben.

A városligetben valami rozsdás pléhből összetakolt füstölő kis masina mellett ül egy vén anyóka. Az ember azt hinné, hogy gesztenyét süt, pedig dehogya, — boszorkánymesterséget folytat. Az ördögös masina fura egy jószág. Felül zsebkendőket, pénzdarabokat kell bedobni, alul pedig egy planétát huz ki az anyóka, melyen három biztos számon kívül még az is áll, hogy ki mikor fog polgári házasságra lépni. Ezenkívül minden planétán olvasható: „Magára nagy szerencse vár, de óvakodnia kell ellenségeitől. Három ember: az egyik szőke, a másik barna, a harmadik fekete, irigységgel viseltetik ön iránt, de ön ne tartson tőlük, mert a szerencse az ön oldalán van.“

Az öreg anyókanak jól megyen a „gseftje“, mert a szobaciczák néha gyűrűkkel is megtisztelik, ha megjövendőli nekik: mikor mennek a paphoz.

Ohó! már nem oda.

Reim Lajos.

Vegyes hírek.

— **Ő felsége** nevenapja alkalmából fényes istentisztelet tartatott a helybeli róm. katolikus templomban, hol főtisztelendő Deli Ödön házfőnök pontifikált megfelelő segédlettel; a városunkban székelő összes hivatalok testületileg jelentek meg, a vármegye nagys. Csató János kir. tanácsos, alispán ur vezetése alatt jelent meg; ott láttuk a városi tanácsot, pénzügyigazgatóságot, adóhivatalt, honvédséget, az egész leányiskolát stb.

— **Dr. Posta Béla**, a m. nemzeti muzeum érem- és régiségtárának őre, a millenniumi kiállításra felkerülő érmek és régiségek kijelölése végett, városunkba érkezett s egykori tanulóvárosánál, Deli Ödön házfőnök vendégszerető házában tartózkodik. A Bethlen-főtanoda muzeumát megvizsgálván, sok értékes és nevezetes tárgyat talált, köztük egy kardot, amely őseink bejövetele idejéből való.

— **Esküvő.** Szenttamási Szalánczy Erzsébet, néhai Szalánczy Lajos kir. ítélőtáblai bíró leánya, mult hó 30-án esküdtött örök hűséget Kövesdi Boér Dénes torda-aranyosmegyei számvevőnek. Az esküvő a menyasszony nagybátyjánál, Józsa Gyulánál Tamás-

falván, a legszűkebb családi körben folyt le. Sok szerencsét kívánunk az új párnak!

— **Hymen.** Cirner Laura k. a. és dr. Szabó Péter tanár esküvője f. hó 12-én délelőtt 11 órakor lesz. A kedves, szép menyasszonynak és a kiváló képzettségű ifju tudósnek menyegzője alkalmából legmelegebb üdvözlésünket és szerencsekívánatunkat jelezzük, osztva a nagyszámu jó barátok és igaz tisztelők hasonló érzelmeivel, melynek kifejezését minden oldalról a legőszintébben, részben szép ajándékok kíséretében, sürün tapasztalhatják.

— **A vármegyei közgyűlés** f. hó 29-én lesz, még pedig érdekes tárgysorozattal, melyet az állandó választmány f. hó 21-én fog tárgyalni.

— **Anyakönyvi hivatal.** A n.-enyedi anyakönyvi hivatal, miután az arra szolgáló helyiség most van építés alatt, a polgármesteri szobában van ideiglenesen elhelyezve. Anyakönyvvezető: Kovács Gyula polgármester; helyettese Horváth József v. főjegyző; az irattár kezelésével Székelyhidy Ödön okl. jz., közjg. gyakornok bízott meg.

— **Kit jegyeztek be elsőnek Enyeden a polgári anyakönyvbe?** A bevezetés a halotti anyakönyvbe történt legelőször. Kovács Gyula polgármester, anyakönyvvezető, Fogarasi János (Juon) 70 éves öreg embert, városunk pusztulásának egyik sötét alakját jegyezte be a halotti anyakönyvbe. A születési anyakönyvbe elsőnek ifj. Gáya János Irma nevű új szállított.

— **Október 6.** A Bethlen-főtanoda ifjusága f. hó 6-án, ma d. e. 11 órakor, az aradi vértanuk emlékére ünnepélyt tart a kolleg. dísztermében, és pedig a theologiai és képezdei dalkar énekel, imát mond Solymosi Lajos IV. theol., emlékbeszédet Hegyi Péter III. éves theol. tart, szaval Sebestyén Ferencz IV. theol.

— **Lawn-Tennis-játék.** A Báró Bánffy Kazimírné és Zeyk Dániel főispán által kezdeményezett hasznos és kellemesen szórakoztató Lawn-tennis labdajáték élénk érdeklődésre talált városunk intelligens köreiből. A tagok száma szépen megszorodott s remélhetőleg a tavaszi szezonban már jól összetanult játszótársaság fogja folytatni e nemes sportot. A kedvező őszi napok délutánjain mindennap összejön a társaság s folyik a Tennis. Mint értesülünk, a jövő tavasztól fogva a Tennis-pálya mellé csinos tekéző helyiség is fog állítani s e mellett másnemű játékról is gondoskodik a társaság.

— **Figyelmeztetés.** Az október 1-én életbe lépett polgári anyakönyvvezetői törvények szerint a születéseket a születéstől számítandó egy hét alatt, a halálozásokat pedig a halálozást követő hétköznap kell bejelenteni az anyakönyvi hivatalba. Miután a bejelentésre első sorban a szülők, testvérek stb. kötelezettek, intjük, hogy jól felfogott érdekekben a bejelentéseket ne mulasszák el, mert az elmulasztás pénzbírságot von maga után.

— **Uj orvos.** Dr. Reich Béla, városunk szülöttje, ki az orvostudori vizsgát kitüntetéssel tette le, katonai önkéntesi évét leszolgálván, városunkban telepedett meg. Működéséhez sok szerencsét kívánunk.

— **Szinészet.** Deák Péter, a délvidéki színházak igazgatója, szerdán vonult be Thalia templomába. Örvendünk, hogy megerősített társulatával hozzánk is ellátogatott, a többi a közönség dolga. Szerdán „Charley nénye“ angol bohózatot mutatta be. Dereksan megoldották feladatukat Balogh (Bab-

berlay), Lorándi (Charley) és Kompolthy (Chesnei). Csütörtökön D. Vlád Gizella (szultán), Deák (Ali) és Balogh érték el szép sikert. A kar elég jó. Pénteken zóna-előadásul „Goldstein Számi” adatott. Zsufolt terem, falrengető taps, folytonos derűtség: ez az est szignaturája. A legzajosabb tetszést D. Vlád Gizella dalai és Deák Péter végtelen kupléi aratták.

— **Választás.** Tótfalusi Józsefet, Bethlen-főtanodánk egykori jeles növendékét, jelenlegi püspöki titkárt, a marosvásárhelyi ev. ref. egyház nagy szótöbbséggel papjává választotta. Gratulálunk és hisszük, hogy benne egyháza jó es derék papot nyert.

— **Albert Károly** kolozsvári tornavivő-intézeti torna-tanár a hivatásával járt nehéz feladat odaadó teljesítésének áldozata lett: élete tavaszán, 37 éves korában elhunyt. Az elhalt torna-tanárnak elagott öreg atyján, kit ő gyámoltott, s nejeül kívül 4 apró gyermeke maradt, az árvák legnagyobbika is csak 6 éves. Ez özvegy és az árvák a legnagyobb nyomorban maradtak hátra, melyet még súlyosbít az, hogy az özvegy nyugdíját, a gyermekek pedig ellátási díjat sehánnan sem kaphatnak. Az apró árvák sorsának felkarolása és nevelésének lehetővé tétele tekintetéből alulírott bizottság alakult abból a célból, hogy a közönség nemesszívűleg folyamodva, gyűjtést kezdeményezhessen. Felkérjük emélfogva az elhunyt régi és mostani tanítványait, ama testületek intézőit és tagjait, amelyekben az elhalt működött, valamint az elhunyt összes jó barátait, ismerőseit, hogy bizottságunkhoz csatlakozni és az árvák sorsának felkarolása érdekében a gyűjtésben résztvenni kegyeskedjenek. Gyűjtő-ívek posta-uton, vagy személyes megkeresések útján Hirschfeld, Sándor pénztárnoktól szerezhetők. (Fóter, plébánia-épület.) A gyűjtött összeg, vagy kegyes adomány is az ő címére küldhető be. Minden adomány nyilvánosan fog nyugtáztatni és a begyűlt összeget árvaszékieleg fogja a bizottság az árvák részére kezelni. Hiszük, hogy a társadalomnak a nemes osztálya, melyért az elhunyt saját életét és családját boldogságát feláldozta, nem fogja az elzülésnek engedni az apátlanul maradt szegény árvákat, hanem sorsukat magáévá téve, jövőjükön gyűjtés és közadakozás útján gondoskodni fog. A tek. szerkesztőséget is kérjük: kegyeskedjék a saját hatáskörében is a gyűjtést megindítani és kérés szavunkat az erdélyi részek különböző pontjaira eljuttatni, hogy az elhunyt volt tanítványai távoli vidékeken is tudomást vehessenek az árvák sorsáról s filléreikkel hozzá járulhassanak azok neveléséhez. Kolozsvár, 1895. okt. 1-én, a tanácsház. közgyűlési termében tartott gyűlés határozatából. Az Albert-árvák nevelésére alakult gyűjtő bizottság nevében: Dr. Haller Károly elnök. Koltói gr. Teleki László, alelnök. Kuszák István, jegyző. Hirschfeld Sándor, pénztárnok. Az árvák részére adományokat szerkesztőségünk elfogad és azt nyilvánosan nyugtázva, rendeltetési helyére juttatja.

— **Érdekes esemény** fog a fővárosban néhány hét múlva végbemenni. Ugyanis október 16-ától 19-éig tartják meg a „Magyar osztálysorsjáték” első húzását. A húzás a kormány föltüyelete és egy királyi közjegyző jelenléte mellett a fővárosi Vigadó termében nyilvánosan fog megtörténni. Értésülésünk szerint a húzás menete a következő lesz: Két szerencsekereket állítanak föl. Az egyik az úgynevezett szám-kerek, a másik pedig nyeremény-kerek. A számok mind össze van-

nak sodorva és egyenkint külön hüvelybe rakva. E számok pontos fölvizsgálása után a 100.000 egymást követő számot beteszik a számkerékbe, mert 100.000 sorsjegy van kibocsátva. A nyeremény-kerekbe pedig 10.000 czedulát tesznek, melyeknek mindenikére egy-egy nyeremény van fölírva. Ezután mind-egyik szerencse-kerekhez két-két árva fiút állítanak és a kerekeket alaposan megforgatják, hogy a beletartott számok jól összekeveredjenek. Erre az egyik árva fiu a számkerékből kihuz egy számot és átadja a mellette álló árva fiúnak. Ez viszont kinyitja a hüvelyt és a benne levő számot kivéve, hangos kikiáltás végett átnyújtja egy hivatalos személynek. Az így kikiáltott szám a *nyerő sorsjegy száma*. De hogy mennyi nyeremény esik erre a számra, azt csak közvetlenül utána tudjuk meg. Most ugyanis a *nyereménykeréknél* álló árva fiu huz ki egy számot, és átadja azt a mellette álló másik árva fiúnak, ki a hüvelyt kinyitja és átnyújtja egy másik tisztviselőnek, ez a czedulán álló összeget kikiáltja. Ez az a nyeremény, mely az előbb kihuzott sorsjegyszámra esik. Az ily módon összetartozó két számot egymáshoz fűzik és azonnal jegyzőkönyvbe veszik. Így folytatják az eljárást mindaddig, a míg a nyereménykerékben lévő 10.000 számot mind kihuzták. Ekkor ugyanis *be van fejezve az első sors húzás*. A számkerékben visszamaradó 90.000 számot pedig hivatalosan lezárják és lepecsételik, mert ebből fogják az évi december 6-ától 14-éig az „Osztálysorsjáték” második húzását megtartani, mely alkalommal 21.499 nyereményt huznak ki, összesen 4.332.000 korona értékben. Ez az „Osztálysorsjáték” húzásainak menete. A húzások iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik, a mint az első magyar „Osztálysorsjáték” sorsjegyei is nagy népszerűségnek örvendenek. Az irántuk nyilvánuló nagy érdeklődés következtében — s miután csak 100.000 darab sorsjegyet bocsátanak ki — előre látható, hogy még az első húzás előtt az összes sorsjegyek elkelnek.

— **Az amerikai nők** nagy rokonszenvet tanúsítanak a szépítő szerek iránt. Egy new-yorki statisztikus ugyanis kiszámította, hogy az északamerikai Egyesült Államokban egy év alatt annyi pirozitót használnak el a hölgyek, melynek árából 37,000 házat volna képesek befesteni, ha egy festés árát 100 dollárra teszik.

— **A dícséret netovábbja.** Egy házassági ügynök így szól egy fiatal emberhez, ki az ő közvetítésénél akar házasságot kötni: — Hogy fogalmat nyujtsak önnek ügynökségem kitünőségéről, csak azt jegyzem meg, hogy magam is irodám útján nősültem és már két év óta — özvegy vagyok.

— **Tessék máskor is.** Menyasszonyi fátyolt és koszorút áruló üzletbe két leány lép be az esküvőjüket megelőző napon. Mikor végeztek a vásárlással és eltávoznak, az üzlet tulajdonosa az ajtóból udvariasan utánuk szól: „Kérem, legyen máskor is szerencsém!”

— **A világ leggazdagabb népe** kétségkívül az amerikai O b s a g e indián-törzs. Ezerötszázannak csupán, de 1.470.000 hold föld van birtokukban, azonkívül 8 millió dollárjuk kamatozik (5%) az állampénztárban. A törzs kihaló félben van s így e nagy vagyon idővel valószínűleg az Egyesült államok tulajdonába megy át.

— **Kínai hírlapirodalom.** A legrégebbi írott ujság Kínában a C s i n g - P a u, mely ötszáz év óta áll fenn s a Ming uralkodó-

ház alapította. Shanghaiban már modern előállítású hírlap is létezik: az 1870. év óta fennálló „Shun-Pau”, mely több mint tízezer példányban jelenik meg naponta. Shanghaiban egy havonta háromszor megjelenő képes lapja is van, melyet 7000 példányban nyomnak. Európaiak által szerkesztett lapot is találunk Kínában. Ilyen a J i - V e n - L u h, melyet jezsuiták adnak ki 1879. óta.

Ezredéves kiállítás.

Az országgyűlési millenniumi bizottság legutóbb tartott ülésén Bánffy Dezső báró bejelentette, hogy ő felsége és az uralkodó család egész biztosan részt vesznek a kiállításon és a nemzettel egyesülve fogják megünnepelni a honfoglalás ezredéves jubileumát.

Az ezredéves kiállítás területén 179 épület lesz, melyeknek nagy része már teljesen fel is épült. A beépített terület összesen 118.674 négyszögölméter, az építési költség pedig 4.656.020 frt. A berendezés költségei ebbe nincsenek beleszámítva. Az állandó híd 169.000 frtba kerül.

Kiállítási csomagok szállítása. Már közeledik az az idő, mikor az ezredéves kiállításra ezer számmal érkeznek a csomagok, ládák, szekrények, tele kiállítási tárgyakkal. Mivel a kiállítási tárgyak felkúldésére csak egy hónapi határidő van (március 15-től április 15-ig) s mivel ebben az időben naponta sok ezer különféle láda érkezik: intézkedni kellett, hogy e tömör csomag között az egyes csoportok könnyen eligazodhassanak. Ezért intézkedtek, hogy egy ládába csakis egy kiállítónak egy csoportba tartozó tárgyai kerüljenek. Ezt úgy éri el az igazgatóság, hogy külön címlapokat nyomtat, minden csoport számára más-más színekben s ezeket a címlapokat hivatalból küldik szét a kiállítóknak. Csak is ily módon lesz lehetséges, hogy körülbelül 20.000 ládat és rekeszt egy hónapon belül osztályozzanak, kicsomagoljanak s a tárgyakat a kellő helyre elhelyezzék.

A kiállítás korzója. Már az 1885-iki országos kiállításon egész Budapest és az idegen vendégek legkedvesebb sétáló helye a kiállítási korzó volt. Pedig az a régi korzó csak halvány képet sem adhat róla, milyen fényes, pompás lesz a jövő esztendőre az ezredéves kiállítás korzója. Ugyanazon a helyen lesz, de tetemesen nagyobb. Maga a korzó eleven virágok állandó kiállítása. Legnevezetesebb műkertészeink vállalják el egy-egy részlet elkészítését s minden ambíciójukat helyezik bele, hogy ez a virágkiállítás minél pompásabb legyen. Két rendkívül díszes zene-pavillon épül a korzóra, amelyekben felváltva játszik cigány- és katonazenekar. Esténként a korzót éjjeli 11 óráig 45 db., 16 ampéres ivlámpa világítja meg, úgy, hogy a nappalival sokkal élénkebb, de nem bántó fény világítja meg. Minden este háromszor, husz-husz percnyi időközre elhomályosulnak az ivlámpák s akkor a csodaszép fontaine lumineuse ezerszintű ragyogó színpompája gyönyörködterti a szemet. A fontaine lumineuse 15 függőleges és 7 parabolikus vizsugarat lövel a magasba s a ragyogó vízceppeket csodálatos színekre festi a villanyos apparátus. Maga a fontaine lumineuse az üzemen tartással együtt 60.000 forintba kerül s november hó 30-ig teljesen készen lesz. Ugyancsak az esteli korzó élénkítésére lesz majd az időről-időre látható villamos tűzijáték is.

Apróságok.**Kubát és Balázs.**

Aki talán elfelejtette volna az olvasókönyvekből Balázs vitéz történetét, annak kedvéért felemlítjük, hogy réges-régen a török és magyar tábor szemben állottak egymással s hogy a nagy vérontást kikerüljék, csata helyett a két tábor vezére mérte össze kardját. Kubát, a török vezér, fennen kérkedett, hogy levágja a magyart.

„Mindent ütök, csapok,
Én hős Kubát vagyok!”

Azután ütött is, de Balázs kikerülte a csapást s felemelve kardját, ketté szelte Kubát fejét, mire így szólt:

„Én meg Balázs vagyok!”

Hát ehhez hasonló dolog történt az x-i réten is Kis Péter napszámos és Gyevi József részes között, akik valami fölött összeváltak. Sikra szállott a két fél s Gyevi József így szólt:

„Hová ütök, sajjog,
Én hős Gyevi vagyok!”

S képen legyintette Kis Pétert, aki viszont nagy flegmával előhuzta a gatyakorczából pipáját s csak ennyit szólván:

„Én meg Peti vagyok!”

ugy legyintette orron a komáját, hogy menten elborította a piros vér.

Kapitány elé kerülve a dolog, Kis Péter védelmére és enyhítő körülményül azt mondta:

— Puha volt kéröm az orra, mert más-kép — a pipa törött volna össze!

Kellemtelen helyzet.

Bokor ur gyanútlanul sétál az erdőben, midőn hirtelen egy maczozna alak terem előtte és pisztolyt szegezve mellének, így szól:

— Nagyságos ur, könyörüljön rajtam!
Semmin sincs ezen a töltött pisztolyon kívül.

Megadta.

Uró: Julis, te a bíróságnál tanuja leszesz annak, hogy János ostobának nevezett.

Julis: Igenis naacsága, — majd megerősitem azt a bíró előtt is.

Milyen a bor?

— Nos, hogy izlik a borom?

— Bornak nagyon vizes, de víznek kissé boros.

Életrajz.

Tanító: Mi volt Petőfi kezdetben?

Tanuló: Szopós gyerek.

Nem tudja.

Kérdik a jogásztól:

— Mi újság van az egyetemen?

— Nem tudom, nem oda küldik a penzes leveleimet.

Vizsgán.

Tanár: Ön nevet, mintha esiklandozná.

Jogász: Bizony, a tanár ur kérdései nagyon esiklandosak.

Gyermekész.

Pali: (A vendégül érkezett hatalmas terjedelmű szolgabíróra mutatva.) Ugy-e mama, a bácsit két gölya hozta?

Irodalom.

Millenniumi történet. Az Athenaeum r. társaság kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tíz kötetes nagy munkának (millenniumi kiadás) harmadik kötetéből, mely az Anjouk korának leírását tartalmazza Pör Antal kitűnő történetírónak tollából, most kerültek könyvpiaçra az imént megjelent 38., 39. és 40-ik számú füzetek, melyek bizonyára nagy figyelmet fognak kelteni pazar kivitelű műmellékleteikkel és pompás szövegképeikkel, melyek az élénk tollal és bámulatos tárgyismerettel megírt szöveget illusztrálják. Mint műmellékletek vannak a füzetekhez csatolva: „Zára ostroma”

Tintoretto világhírű festménye után, melynek eredetije Velenczében, a dogek palotájában őriztetik, továbbá a „Liber de septem signis” című kéziratból „Borbála királyné, mint Venus”; ezen kívül Matejkonak képei után Nagy Lajos király és „III. Kázmér lengyel király”, valamint „Hedvig lengyel királyné” arcképei; az ambrazi gyűjteményből „IV. Rudolf osztrák herceg” arcképe és „A Szent-György vitézek rendjének szabályai 1326-ból” — rendkívüli szép kivitelű hasonmás a magyar nemzeti múzeumban őrzött eredeti után. A számos szövegkép felsorolása hosszadalmas lenne, de a szövegképek közül mégis ki kell emelnünk Székely Árpád eredeti rajzait; az egyik „Nápoly, a Castel Nuovo és Castel Sant'Elmo”, a másik „A cápuai kapu Nápolyban”; „Bologna”, „A városháza Padovában”, továbbá nagyon sikerültek „Canosa” és „Salerno” tájképei; az „Aquila síkság”; „Szent-Simon koporsója Zárában” és „Nagy-Lajos fogadalmi képe” a máriacelli templom kincstárában stb. A 39-ik füzetben megkezdődik az „Anjoukkorának” negyedik könyve, mely „Magyarország fénykorának” leírása. Ez a korszak reánk nézve annyiban is érdekes, mert a renaissance-korszak, mely a következő században egész Európát megújította, itt indul meg Magyarországon. Ugyancsak akkor jelennek meg a hódító törökök először az alduai vidékeken, a honnét aztán a következő századokban lángba borítják Európa keletét. A díszes füzetek ára 30 kr. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 frt 60 kr, félévre (24 füzet) 7 frt 20 kr. Az előfizetők minden szombaton egy-egy füzetet kapnak.

Közgazdaság.**Alsófehérmegyében az utóbbi években felmerült gazd. rovar-károkról.****— Versényi Károlytól. —**

Gazdáink az utóbbi években sok megpróbáltatásnak voltak alávetve. Nem elég, hogy a rendkívül változékony időjárás miatt gazdasági terményeink általában véve csak gyenge közép s közepen aluli termést hoztak, hanem ezenkívül folytonos elemi csapások s különböző rovarok kártévesei is pusztították gabonaféléinket. Lehet, hogy e kártékony rovarok már eddig is, évekkal ezelőtt felléptek, de oly csekély mennyiségben, hogy kártévesük észre sem vevődött, s most a rendkívül szeszélyes időjárások kifejlődését és elszaporodását a legnagyobb mértékben elősegítették. A megyénkben előforduló nevezetesebb rovarkárokat az allandó gazdasági tudósítók jelentései, a m. kir. rovarvartani állomás közleményei, a természet-tudományi közlöny és saját feljegyzéseim után van szerencsém ismertetni a következőkben.

I. A gabonafélékben fellépett:

1. Vetési bagoly-pille (*Agrotis segetum* Schiff). Ennek hernyója többfelé kisebb mértékben lépett fel megyénkben az 1889—90-ik években. Ezen rovar hernyója az országban több helyütt nagy mértékben is pusztított. Így Gyöngyös, Hatvan környékén különösen a rozsvetést pusztította. Torda-Aranyos vármegyében kártételei miatt az egész vetést sok helyen ki kellett szántani. Több helyen pusztított a repezében, zab- és kukoricza-földeken, sőt még a dohányültetvényeket is megtámadta Zombolyán, Torontál vármegyében.

2. Drót-féreg (*Agriotes lineatus* L.) E bogárnak „drót-féreg” név alatt ismeretes alczája megyénkben a kis-nyedi, alvinczi és balázsfalvi járásokban az őszi kövér vetésekben pusztított nagy mértékben. A kár nagyságát 30—40%-ra lehet tenni. Az országban több felé pusztított, így: Temesmegyében a tengeriben, több helyütt a burgonya-táblák-

ban azzal, hogy a burgonyaszárakat tövükön kirágta. A burgonyaszárak e miatt korán elszáradtak, elrothadtak s a bümök pedig hiányosan fejlődtek.

3. A csikoslábu buzalégy (*Chlorops taeniopus* Meig). A csikoslábu buzalégy alczája a buza szárába a kalász alatt csatornát rág s ez által megakadályozza a szemképződést. Megyénkben szórványosan kisebb mértékben lépett fel.

Tapasztalás, hogy a korai vetések kevesebbet szenvedtek, mint a későiek általuk.

4. A hesszeni légy (*Cecidomyia destructor* Say.) Szórványosan kisebb mértékben fordul elő megyénkben. A hesszeni légy már 1883-ban is tetemes kárt okozott az országnak több vidékein. Ez oknál fogva a földművelésügyi miniszterium az érdekelt gazdaközönséget a következőképpen értesíti:

A hesszeni légy egy szunyog forma kis legyecke, mely ugy Európában, mint Amerikában a buzatermésben már többször egész vidékekre, sőt országokra terjedő pusztításokat okozott. A jelentéktelen kinézésű rovar oly módon válik kártékonyvá, hogy kukacjai a fiatal buzaszárakat megrongálják és tönkre teszik; csekélyebb mértékben elősködnek a rozs- és árpavetésekben is.

A rovar nőténye ugyanis parányi petéit ősz elején szeptember havában a vetések leveleire tojja; a peték kikelvén, a körülbelül 3 milim. hosszú fehér kukacok a szár és a levél-hüvely közé levándorolnak és a levél-hüvely tövében megtelepedve, a gyöngye szár nedvét kiszívják. Az ily nagyobb mértékben megtámadott zsenge növények ennek folytán elsárgulnak, elfonnyadnak és kivesznek. A kukacok a szárukban a levélhüvely védelme alatt telepednek át és ott hosszukás bábokká változnak át, melyekből a 3 mm. hosszú fekete legyecke április havában buvik elő. Alig hagyta el a kis légy bábtorját, csakhamar párosodik, s a nőtény aztán haladéktalanul megkezd a pete-rakást. E célra a már szárba indult őszi vetéseknél az alsó leveleket, a tavasziaknál pedig a gyökérleveleket választja ki és barnás petéit azoknak felső lapjára helyezi.

A parányi petékből, melyek szabad szemmel alig láthatók, a fiatal kukacok már néhány nap múlva kikelnek és azonnal az illető levél tövéhez vándorolnak; oda érve, megállapodnak s a levélhüvely védelme alatt töltik alcza-állapotuk egész idejét. Az őszi vetéseknél tehát ilyenkor alulról felfelé az első vagy második büttyök felett található; a tavasziaknál ellenben éppen ugy, mint őszkor az őszi vetéseknél tapasztalhatjuk, közvetlenül a gyökér felett vannak megtelepedve. Míg azonban ősszel a megtámadott gyöngye száruk, mint említve volt, mind kivesznek, tavasszal ez nem esik meg, mert a kukacoknak rendszeren nem sikerül már a megerősödött növényt előlni. A növényzár tovább nő tehát, de a tápnedvét szívó kukacok állomáshelyein annyira meggyengül, hogy később nem bírja el kalászát, hanem előbb-utóbb megtörik. Az ilyen gabonaföld aztán ugy néz ki, mintha valaki kész-akarva össze-vissza gázolta volna; a gyöngén fejlődött kalászok is jóformán mind üresek.

Junius második felében a kukacok bábbá alakulnak és belőlük július- és augusztusban buvik elő a második, vagyis a nyári nemzedék. Ennek a nyári nemzedéknek a nőtényei azután az őszi vetésekre tojják petéiket, s az ezekből fejlődő kukacok ismét az őszi vetéseket károsítják.

A hesszeni légynek e szerint évenként két

nemzedéke van. Az első nemzedék tavasszal a zöld őszi vetésekben, a második pedig az aratás után a tarlóban éri el tökéletes kifejlődését:

Ami az ellenszereket és óv-rendszabályokat illeti, azok a következőkben foglalhatók össze:

a) Minthogy a légy második nyári nemzedéke szeptemberben szokta petéit lerakni, tanácsos az őszi vetést minél későbbre halasztani, hogy mire a vetés kikel, a legyeknek már semmi nyoma se legyen.

b) A nagyobb mértékben megrongált és tönkretett vetéseket legezészerűbb kora tavasszal minél előbb jó mélyen beszántani; ezzel nem csak azt érhetjük el, hogy a légy bábjai megsemmisülnek, hanem hogy az illető földterületet, amelyről különben is silány termés lett volna várható, még másféppen is ki lehet használni és nevezetesen kapás növények termelésére fordítani.

c) A nyári nemzedék kipusztítására ajánlható a tarló leégetése; amennyiben pedig a bábok a gabonaszárak alsó büttykén vannak elhelyezkedve, előnyösebb hosszú tarlót hagyni, hogy ekként lehetőleg valamennyi báb elégethető legyen.

d) Sokkal célszerűbb ennél a tarlót aratás után azonnal minél mélyebben beszántani, amely eljárással a legyek további fejlődése megakasztatván, az őszi vetések a légy támadásaitól lehetőleg megóvatnak.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó: CIRNER J. JÓZSEF.

Ifj. Cirner József könyvnyomdája, Nagy-Enyeden.

Báli selyemszöveteket 35 krtól

14 frt 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín és mintázatban stb.) postabér és vámménesen a házhoz szállítva, mintákat posta fordultával küld: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürich-ben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 krosbélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (4)

Eladó ház.

A Magyar-utcz 63. sz. alatti házas telek eladó. Feltételek megtudhatók a kiadóhivatalban.

4181 — 895. tkv.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság mint tkvi hatóság által a nagyenyedi kis. takarékpénztárnak Boka Kosztándin e leni végrehajtási ügyében végrehajtható kérelmére a végrehajtási árverés 240 frt tőke, ennek 1895. évi március hó 21-ik napjától járó 8% kamatai, 15 frt 15 kr már megállapított, valamint jelenlegi 8 frt 65 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése veggett végrehajtást szenvedő Boka Kosztándinnak, a tövisi 184. sz. tjkvben A + 1 r. sz. a. foglalt ingatlan 1/4-ére

231 frt, összesen 878 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. évi november hó 4-ik napján délelőtt 9 órakor Tövis községben fog megtartatni.

Arverezni szándékozók, végrehajtható kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jegerőre váltva után 3 egyenlő részletben, 15, 30, 60 nap alatt minden vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. jbiroság mint telekkönyvi hatóságnál és Tövis község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. jbiroság mint tkkönyvi hatóság.

Nagyenyeden, 1895. auguszt. 2-án.

A jbiro szabadságot.

Vincent,
aljárásbíró.

3572 — 895. tkv.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság által közhírré tétetik, hogy a kir. kinostárnak Hajduk Maesinik s társa elleni végrehajtási ügyében végrehajtható kérelmére a végrehajtási árverés 84 frt 51 kr tőke, ennek esedékes 6% kamatai; 6 frt 60 kr végrehajtási már megállapított, valamint jelenlegi 4 frt 50 kr és a még felmerülő költségeknek kielégítése veggett végrehajtást szenvedő Hajduk Maesinik és Hajduk Vanának a m. kaptalani 27. sz. tjkvben A + 1 — 17 r. sz. a. foglalt ingatlanokra 1000 frt megállapított kikiáltási árban elrendeltetett.

Az árverés 1895. évi október hó 21-ik napján délelőtt 10 órakor M.-Káptalan községben fog megtartatni.

Arverezni szándékozók, végrehajtható kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételért az árverés jegerőre váltva után 3 egyenlő részletben 30, 60, 90 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától 6% kamatokkal együtt, a nagyenyedi kir. adóhivatalnál mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni. Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóságnál és M.-Káptalan község előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság.

Nagy-Enyed, 1895. jul. 31.

Csernátóni Vajda Péter,
járásbíró.

Ajánlom a t. közönségnek a frissen érkezett

BÜKSZÁDI,

Baross, borszéki, budai, gieshübli, Margit, Selters, carlsbadi, mühlbrunni, Sprudel és Salvator gyógyvizeket.

Együttal felhivom nagybecsü figyelmüket a raktáromban levő, legjobb elismert beocsini

PORTLAND ÉS ROMAN

CEMENTRE,

melyek nálam gyári árban kaphatók.

Teljes tisztelettel

Bizstricsány Lajos.

Hirdetmény!

Köztudomásra adjuk, hogy az államilag engedélyezett

MAGYAR OSZTÁLYSORSJÁTÉK

első huzása 1895. évi október 16 tól 19-ig fog Budapesten királyi közjegyző jelenlétében és a magyar kir. kormány ellenőrzése mellett nyilvánosan megtartatni.

Ezen első huzáson az egész sorsjáték 11,499 nyereménye közül, melyeknek összege

5 millió 600,000 korona

10,000 nyeremény fog kihuzatni.

egy millió 268,000 korona

összeben. A második osztály huzása december 6-ától 14-ig fog megtartatni.

Az első huzásra szóló osztálysorsjegyek, valamint mindkét huzásra érvényes teljes sorsjegyek még mindig kaphatók a külön táblákkal vagy plakátokkal megjelölt helyeken az eredeti árak mellett.

Oly sorsjegyekért, melyeket az első huzás után vásárolnak, az első osztály díját szintén meg kell fizetni.

Budapest, 1895. szeptember hó.
Andrássy-ut 5. szám.

Magyar Osztálysorsjáték Igazgatóság.

1-3

Minden harmadik sorsjegy nyer.

Első huzás már 1895. október 16—19-ig.

Minden harmadik sorsjegy nyer.

Az államilag engedélyezett

MAGYAR OSZTÁLYSORSJÁTÉK

I. osztályu nyeremények.

Huzás 1895. október 16—19-ig.

nyeremény	korona	korona
1	80000	80000
1	60000	60000
1	40000	40000
1	30000	30000
1	20000	20000
1	15000	15000
1	10000	10000
2	8000	16000
8	4000	32000
10	2000	20000
13	1000	13000
100	400	40000
860	200	172000
9000	80	720000
10000	nyeremény összesen	1268000

31,499 pénznyeremény

5 MILLIÓ

600,000 korona

összértékben.

A legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben

EGY MILLIÓ

korona.

II. osztályu nyeremények.

Huzás 1895. december 6—16-ig.

nyeremény	korona.	korona.
1 jutalom	600000	600000
1	400000	400000
1	200000	200000
1	100000	100000
1	50000	50000
2	20000	40000
2	15000	30000
4	10000	40000
10	8000	80000
27	6000	162000
100	2000	200000
200	1000	200000
1150	200	230000
20000	100	2000000
21499	nyeremény és jutalom	4332000

E 49 nyeremény közül az utóljára kihuzott kapja a 600000 korona díjat.

Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére :

Egy egész	egy fél— ⁵ / ₁₀	egy tized	egy huszad
40	20	4	2 korona.

Ajánl és utánvételt szétküld

1-3

Heintze Károly,

fő-elárusító Budapest, Szervita-tér 3. szám.

Minden 3-ik sorsjegy nyer.

Vidéki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósításért 20 fillért küldeni.

Sürgöny-czim: LOTTOHEINTZE, Budapest.

Minden 3-ik sorsjegy nyer.